

Kárpit-kép, élet-mű

Búcsú Vajda Mária (1955–2018) textilművésztől

► Vajda Mária textilművész, képzőművész életének 63. évében hunyt el május 16-án. Általában nem tudunk belenyugodni a halál tényébe, de az ő halála még ehhez képest is felzaklató: sokáig olyan tiszteletreméltóan viselte a keresztet, s dolgozott, szőtt, festett, s kutatta a gyógyulás lehetőségeit, hogy voltak pillanatok, mikor bizakodni mertünk. Bizakodásunknak nem volt hiteles alapja, s ez a minden szempontból erős művész végül maga is feladta a küzdelmet.

Vajda Mária a rendkívül igényes és sok szakmai eredménnyel teli kortárs magyar textilművészetben is egyre jelentősebb szakmai figyelmet keltett egész munkásságával, folyamatosan emelkedő színvonalú tervezőtevékenységével. Több mint három és fél évtizede folyamatosan jelen volt a magyar textilművészet fórumain. Szívósan, elmélyülten dolgozó művész volt, aki első egyéni kiállítását – számomra ez személyesen is emlékezetes – 1999-ben rendezte a Vigadó

Fotó: Sigmund Zoltán

Vajda Mária:
Kazettákba zárt múlt II.
/ Mária Vajda: Past
Closed in Cassettes, II
2005, gobelin,
36x52 cm

Vajda Mária:
Gyászjelentés III. /
Mária Vajda:
Obituary, III
2007, papírkollázs,
100x100 cm

Fotó: Sigmund Zoltán

Galériában, azonban ezt megelőzően már másfél évtizeden át bemutatta műveit csoportos tárlatokon: rendszeres kiállítója volt a Fiala Iparművészek Stúdiója kiállításainak, a különböző, gobelinnel össze-

függő bemutatóknak. S ami talán a legfontosabb: 1988-tól szintén állandó résztvevője (az utóbbi években többször díjazottan!) a szombathelyi fal- és tértextil-biennáléknak, majd triennáléknak. Érdeklődési

területeinek folyamatos bővülését jelzi, hogy részt vett az első zászlóbiennálékon, a műcsarnoki *Minta* kiállításon, majd – és ez pályája figyelemre méltó épülését is ismételten jelzi – a kollázssal, színes rajzzal foglalkozó jelentős kiállításokon, amelyeknek egyik betetőzése a miskolci grafikai biennálén való részvétele, 2004-ben.

Vajda Mária 1955-ben született Brassóban. Festői ambíciókat ápolt magában. A család áttelepülését követően a Magyar Iparművészeti Főiskola hallgatója lett. Szőnyegszövő és falitextil-tervező szakon diplomázott 1979-ben. Pleszniv Károly volt a mestere, de mindig szívesen beszélt alakrajzi, festői tanulmányairól is. Eigel István és Szabó János alakrajztanáraival

Fotós: Sigmund Zoltán

Vajda Mária:
Tegnap-ma (részlet) /
Mária Vajda:
Yesterday–Today
(detail)

2014, papír, fa,
műanyag, varrott,
ragasztott,
a teljes méret:
45x110x200 cm

**Vajda Mária:
Labirintus I. /
Mária Vajda:
Labyrinth, I**

2006, papírkollázs,
100x100 cm

igen jó volt a kapcsolata, ők pedig mindig nagyra értékelték növendékük nemcsak textilművészeti, hanem képzőművészeti képességeit, érdeklődését is. A művész mint kárpitművész szerzett nevet magának, de mindig érdeklődött a művészi kifejezés más lehetőségei iránt. 1992-től tanított művész-tanárként Nyíregyházán, folyamatosan ingázva a főváros és Nyíregyháza között, s egyre kevesebb ideje jutott szövésre.

Vagyis, miközben Vajda Mária igényesen szőtt kárpitokkal keltett figyelmet, egyre inkább fordult más kifejezési lehetőségek irányába, s munkáiba egyre intenzívebben építette be festői, grafikai, rajzoló érdeklődésének eredményeit. Mindezt tetézte rátalálása – nevezzük így – az *üzenet* tematikájára, melynek kapcsán több kárpitja, vegyes technikájú munkája szüle-

tett. A műveibe szervesített borítékok, címzések, postai bélyegzések, bélyegek, levélpapírok, levelezések, térkép- és anyagfragmentumok, szinte kalligrafált kézírások gondolatisága igen eredeti. Kisebb és nagyobb méretű kárpitjaiban, kollázsaiban mintha benne lenne az elveszett vagy egyre jobban távolodó szülőföld emlékének ápolása is.

S mindez a mély érzelmi, filozófiai töltekezés 2012-re egészen eredeti műtárgyakat eredményezett bélyegkokárdáival, amelyekben a felfűzött (feltűzött!) bélyegek sorozata, láncolata, formázása végül is egy – sokértelmű, sokjelentésű – kokárdát teremtett. Sok-sok szakmai, kiállítási díja után 2013-ban elnyerte szakmája legmagasabb elismerését, a Ferenczy Noémi-díjat.

Mindannyiunk örömeire 2016. október 14-én megnyithattuk – s épp a magyar festészet napja alkalmából – első önálló festménykiállítását, a Magyar Kárpitművészek Egyesületének Műhely Galériájában. Kommunikálni már nehezen tudunk vele, de a tárlat sikere nagy öröm volt számára. S már ekkor dolgozott az *Ivóvíz – aranyárban* című, végül *káprázatos*an megszőtt kárpitján (ezt a minősítést később a zsűri használta!), amelynek egy festményváltozatát épp e jelzett kiállításon is láthattuk, és amely a 2017. április 12-én a Pesti Vigadóban megnyitott *Kárpit 3 – Apokalipszis vagy globális fenntarthatóság* című kiállítás egyik legkiemelkedőbb darabja lett, s elnyerte „a legjobb magyar alkotás díját”. Még voltak tervei, de ezek lassan az álom magasába emelkedtek.

Vajda Mária a kortárs textilművészetre amúgy is jellemző bővülő anyaghasználatot érvényesítette saját munkásságában, s hagyományosan szőtt kárpitjaiban is csak a legmagasabb rendű igényességet figyelhettük meg, miközben létrehozta a kortárs magyar festészet egy mennyiségében immár kicsi, de művészi erejében, intenzitásában igen jelentős kollekciónak. Vigaszunk csak az lehet, hogy mivel művész volt, alkotóművész, életműve az idők végezetéig örzi emlékét.

FELEDY BALÁZS
művészeti író

Vajda Mária *Ivóvíz – aranyárban* című díjnyertes gobelinjének reprodukcióját 2017/2-es számunk 8. oldalán közzéltük.